

Osnovna škola Jože Šurana Višnjan

ENVIRONMENTAL EDUCATION: LEARNING AND ACTING FOR A BETTER FUTURE

Učenje i djelovanje za bolju budućnost

Katja Sirotić,
mag. ethno. et anthrop., mag. educ. geogr.

Višnjan, siječanj 2025. godine

ENVIRONMENTAL EDUCATION: LEARNING AND ACTING FOR A BETTER FUTURE

Učenje i djelovanje za bolju budućnost

Cilj ove brošure je podijeliti činjenice, iskustva i izvore znanja s Erasmus+ edukacije održane u Firenzi u listopadu 2023. godine. Tema edukacije se prvenstveno odnosila na klimatske promjene. Tijekom edukacije je prikazan velik broj internet stranica na kojima krajnji korisnik može sam detaljnije istraživati i ući dublje u problematiku. Aktivnosti se mogu prilagoditi dobnoj skupini učenika. Cilj edukacije je osvijestiti polaznike da problemi postoje i da se pokuša pronaći način kako dalje djelovati u svojoj okolini.

Ključne riječi: klimatske promjene, održivi razvoj, sustavno razmišljanje, edukacija, osvještavanje

SADRŽAJ

1. IGRE UPOZNAVANJA	4
2. ŠTO ZNAMO O KLIMATSKIM PROMJENAMA?	5
3. ZAŠTO TOLIKO RAZGOVARAMO O UGLJIČNOM DIOKSIDU?	9
4. GRADSKI VRTOVI.....	11
5. GDJE SMO I KAMO IDEMO!?!?	14
6. SISTEMSKO RAZMIŠLJANJE	15
7. ODRŽIVI RAZVOJ	18
8. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA.....	21
9. ONEČIŠĆENJE PLASTIKOM	24
10. <i>GREENWASHING</i>	26
11. <i>FAST FASHION</i>	29
12. EKOLOŠKI OTISAK (eng. <i>ecological footprint</i>)	33

1. IGRE UPOZNAVANJA

Na početku edukacije, na kojoj se polaznici ne poznaju, moguće je zaigrati određene igre kako bi se grupa što lakše povezala i upoznala.

„Human bingo“

- potrebno je imati papir na kojem se nalazi popis aktivnosti i tražimo osobu koja zadovoljava opis.

Na svakoj aktivnosti treba biti zapisana različita osoba kako bi igra bila interaktivna u što većoj mjeri. Npr. napiši ime osobe koja zna svirati neki instrument, koja u školi predaje matematiku, koja voli pjevati, koja je bila u kinu nedavno...

Primjere možete pronaći na sljedećem linku:

<https://www.pinterest.com/pin/human-bingo-templates-printable--808888783079227395/>

Pitanja se mogu prilagoditi temi radionice ili određenoj skupini ljudi.

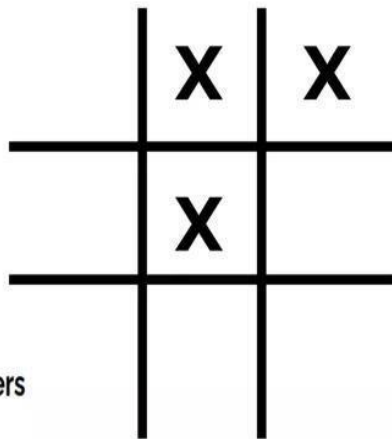
Naša „supermoć“

- Podjela u dvije grupe – traži se 8 do 10 stvari zajedničke svim članovima grupe
- Po čemu je svatko jedinstven – naša „supermoć“

Igra upoznavanja – osoba kaže svoje ime i neki fizički pomak, odnosno radnju, i tako sve do posljednjeg člana – svaki put zajedničko ponavljanje imena i radnje od prve do zadnje osobe.

2. ŠTO ZNAMO O KLIMATSKIM PROMJENAMA?

Kako bi učenike uveli u temu i potaknuli na razmišljanje, može se iskoristiti donji prikaz s pitanjem koliko mogućnosti postoji, odnosno koliko je rješenja moguće u tom zadatku. Odgovor bi bio da postoji beskonačno mnogo rješenja, jer granice ne postoje pa se polje može širiti u bilo kojem smjeru.

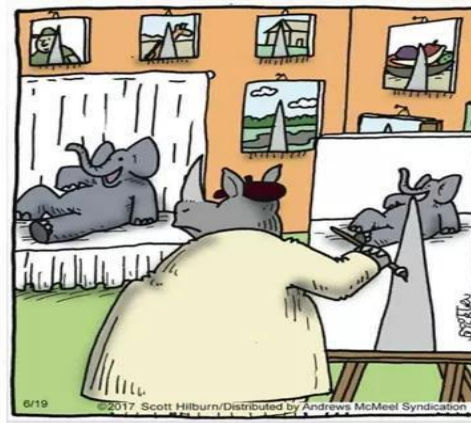

the model matters

europass
**Teacher
Academy**

“Ne vidimo stvari onakvima kakve jesu, vidimo ih onakvima kakvi jesmo.”

“We don’t see things as they are; we see them as we are.” - Anaïs Nin

Došlo je vrijeme da preispitamo naše odnose, odnosno našu povezanost s prirodom!

Is it time to reassess our relationship with nature? | BBC Ideas

<https://www.youtube.com/watch?v=5gWGP34-4tY>

Što su klimatske promjene, pitanje je koje treba postaviti učenicima kako bi se potaknula diskusija i kako bi učenici razmišljali o činjenicama koje su im poznate. U tome mogu pomoći razni video materijali. Neki od njih su:

- za osnovnu školu „**Climate Change Explained**”

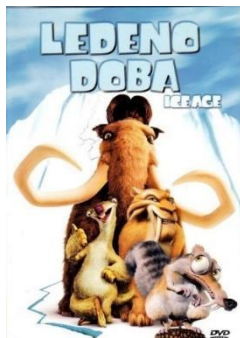
<https://www.youtube.com/watch?v=Eowlsxo4HnE&t=4s>

- za srednju školu „**Climate Change Explained Simply**”

<https://www.youtube.com/watch?v=ifrHogDujXw>

Osnovnoškolcima je najlakše objasniti što su klimatske promjene na temelju onoga što im je **BLISKO** i **POZNATO** – npr. kupanje u moru u rujnu i listopadu, asocijacija na zimu je snijeg, a posljednjih godina ga ima sve manje. Također, može se spomenuti sve češće pojavljivanje kiselih kiša, topljenje ledenjaka, ekstremni vremenski uvjeti koji su sve češći, deforestacija, porast razine mora, povećanje prosječne temperature zraka, itd. Dobra stvar je uključiti u rad i stariju populaciju koja je već doživjela tijekom svog života određene klimatske promjene.

Upitati učenike jesu li gledali filmove kao što su *Ledeno doba* ili *Avatar*.

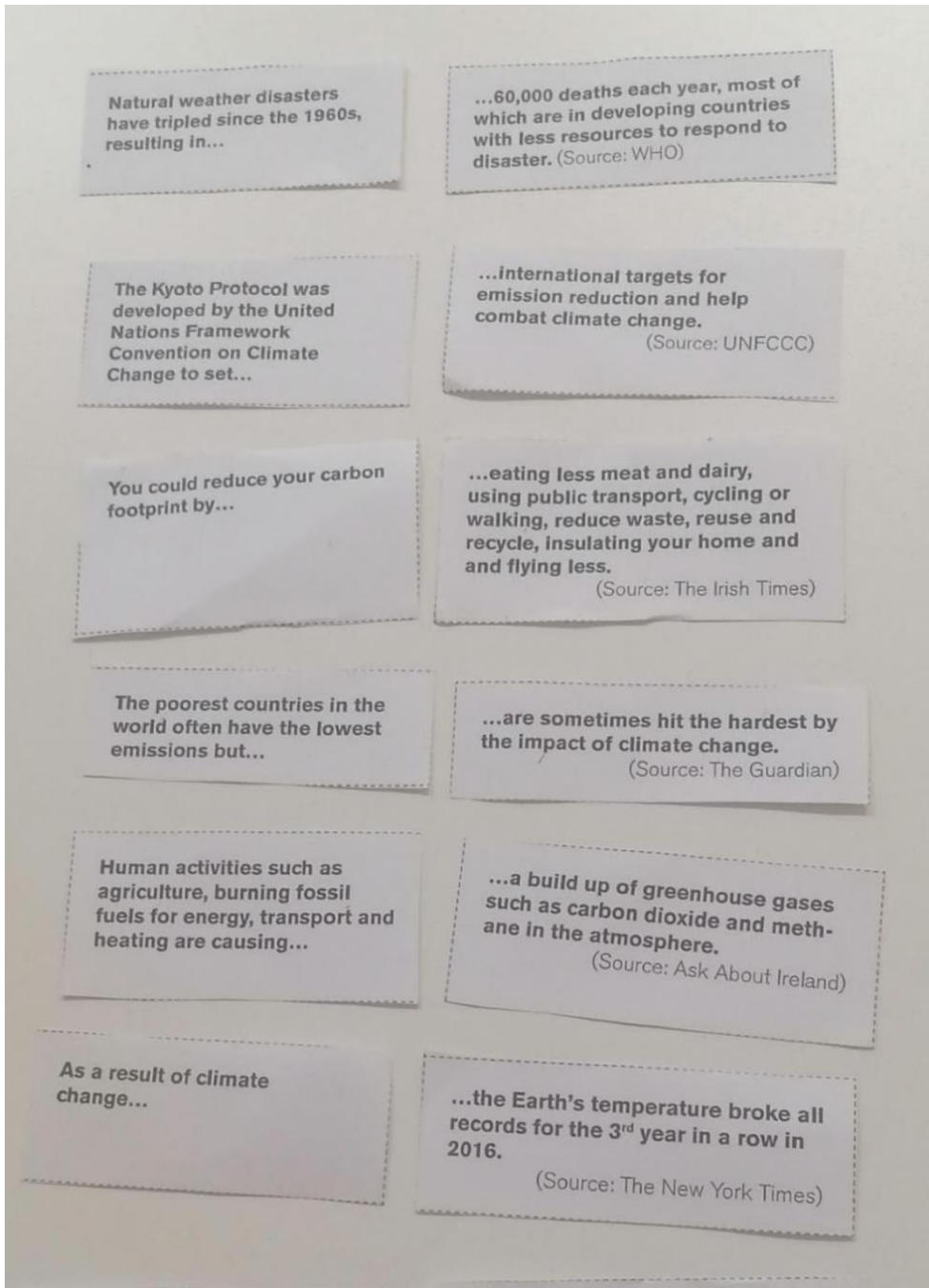

Tijekom gledanja dokumentaraca korisno je upotrijebiti takozvanu **KWL tablicu**:

što znam	što želim naučiti	što sam naučio/la

Prijedlog aktivnosti – razdvojiti rečenice o klimatskim promjenama na dva komada papira i pomiješati. Učenici traže i spajaju parove rečenica. Na taj način razmišljaju o klimatskim promjenama i usput usvajaju nove informacije, ovisno o tekstu koji učitelj pripremi.

U nastavku je primjer rečenica na engleskom jeziku koji se koristio na edukaciji:

Mladi aktivisti protiv klimatskih promjena

Nyombi Morris (Photo: Urban Better)

Ou Hongyi (Bangkok Post)

Vanessa Nakate (Photo: UN Women)

Greta Thunberg (Irish Independent)

All countries are
vulnerable
...but all in **different** ways

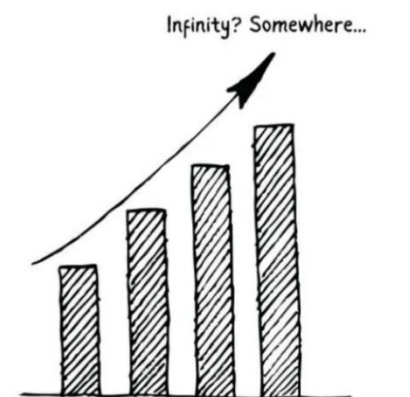

“

People are suffering.
People are dying.
Entire ecosystems are
collapsing. We are at
the beginning of a
mass extinction and
all you can talk about
is money and fairy
tales of eternal
economic growth.
How dare you.

Greta Thunberg
16-year-old environmental activist
to world leaders at the United
Nations climate summit

USA TODAY

Economic Growth vs. years to save the world

'We are sinking': Tuvalu minister gives Cop26 speech standing in water to highlight sea level rise

<https://www.youtube.com/watch?v=jBBsv0QyscE&t=1s>

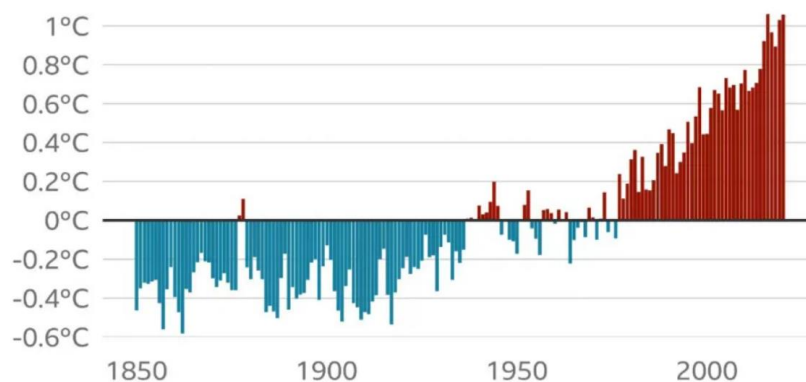
3. ZAŠTO TOLIKO RAZGOVARAMO O UGLJIČNOM DIOKSIDU?

Emisija ugljičnog dioksida (CO₂) spada među najveće globalne probleme jer dovodi u pitanje sam opstanak na Zemlji. Potrebno je učenicima skrenuti pozornost na opasnost koju donosi sve veća koncentracija ugljičnog dioksida u atmosferi. Osvijestiti kod njih kako internet, koji se danas koristi svakodnevno u velikim količinama, proizvodi previše CO₂ zbog prevelike potrošnje električne energije koja je utrošena da bi internet funkcionirao. Ukoliko je to moguće, bolja je varijanta skidanje videozapisa na računalo nego gledanje *online*.

The world is getting warmer

Annual mean land and ocean temperature above or below average, 1850 to 2020

Note: Average calculated from 1951 to 1980 data

Source: University of California Berkeley

BBC

WEB stranice za proučavanje:

- **NASA** – požari, deforestacija, pitka voda, problem svjetlosnog onečišćenja
<https://earthobservatory.nasa.gov/global-maps>
- **Climate Science, Risk & Solutions** <https://climateprimer.mit.edu/>
- **Climate interactive** <https://www.climateinteractive.org/>
- **Climate Bathtub Simulation**
<https://www.climateinteractive.org/ourwork/climate-bathtub-simulation/>
- **En-ROADS** – globalni klimatski simulator. En-ROADS pomaže ljudima uspostaviti veze između stvari do kojih im je stalo i dostupnih mogućnosti kako bi se osigurala održiva budućnost. Korisnici mogu brzo vidjeti dugoročne učinke globalnih klimatskih politika i radnji koje zamišljaju.
<https://www.climateinteractive.org/en-roads/>
- **The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)** – tijelo UN-a
<https://www.ipcc.ch/about/>
- **Raspored pitke vode u svijetu** <https://svs.gsfc.nasa.gov/12950>
- **Požari u svijetu** https://earthobservatory.nasa.gov/global-maps/MOD14A1_M_FIRE

4. GRADSKI VRTOVI

Prilikom edukacije izvršio se posjet jednom od gradskih vrtova u Firenzi „Orti dipinti“ čiji je voditelj Giacomo Salizzoni. Gradski su vrtovi zamišljeni kao svima dostupna mjesta za stvaralačko i poticajno druženje, prilika za upoznavanje, pozitivnu komunikaciju, međusobno pomaganje, učenje, razmjenu, eksperimentiranje, stvaranje i promišljanje o osobnim, prirodnim i društvenim vrijednostima. Fokus je na zajednici koja se povezuje radom u vrtu, uzgojem ekološki zdrave hrane.

Postoji mnogo načina za sudjelovanje u projektu „Orti dipinti“. Neke od obveza članova jesu:

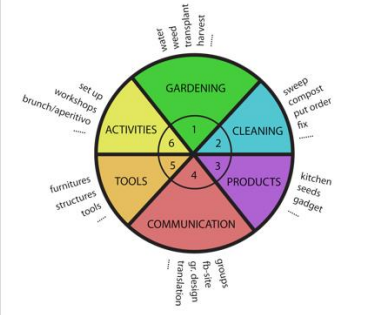
- obilazak prostora u vrijeme radnog vremena
- volontiranje
- pomaganje u radionicama, predavanjima, tržnicama ili događanjima
- postajanje članom udruge *Community Garden* i briga o vrtu
- preuzimanje veće odgovornosti za razvoj projekta
- postajanje članom upravnog odbora

levels of participation:

5. being part of the board of directors
4. becoming a member
3. attending classes and workshops
2. volunteering
1. visiting the place

INGRESSO

Izvor: osobna arhiva

<http://www.ortidipinti.it/it/>

Zašto su urbani vrtovi važni? Kako oni pomažu u rješavanju klimatskih problema?

Why Community Gardens will save the world 2.0

Intro

Our living path is not sustainable. We have to stop. Think. Go back: we must take a different route, in order to evolve at our best.

our big problems

OVER POPULATION

URBANIZATION

OVER DEMAND FOOD/CONSUMPTION

GLOBAL WARMING

DEFORESTATION

LESS FISH MORE FLOODS

major causes

LIVESTOCK

INDUSTRIAL MONO-CULTURE

real risks

WATER

FOSIL FUEL

LESS

CLIMATE CHANGE

MORE WARS

solutions

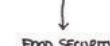

EFFECTIVE NUTRITION

"LESS FOR MORE" LOCAL-DIY

TECHNOLOGY IMPROVEMENT INTERNET- OPEN SOURCE

LESS WATER SPACE TIME COMPLEXITY

FOOD SECURITY

PLANT BASED DIET

FOOD CHOICE

MIX OF RENEWABLE ENERGIES - D.I.Y.

WATER SAFETY

DESALINATION

GOOD TECHNOLOGIES

SEAWEED

REFORESTATION

SEAFARMING

PERMACULTURE

SINTROPIA

⇒ Community Gardens are meant to spread these solutions!

Tijekom 1980-ih godina, E.O. **Wilson**, poznati **znanstvenik s Harvarda**, pisao je o povezanosti ljudi sa svim živim organizmima. Skovao je termin „**biofilija**“, koji u doslovnom prijevodu znači „ljubav prema životu“, a označava instinktivnu vezu **između ljudi i drugih živih bića**. Drugim riječima, ljudi reagiraju na svom najdubljem nivou, na prirodnu sredinu, a njegovanje te veze nužno je kako bi ostali fizički i psihički zdravi.

Njegov je rad doveo do novog pristupa planiranju i projektiranju urbanih zajednica i zgrada pod nazivom biofilni ili zeleni dizajn. Ova vrsta dizajna uključuje, između ostalog, ponovno uvođenje i obnavljanje živuće zelene infrastrukture u našim zajednicama – urbanih šuma, parkova, zelenih krovova i pročelja (preuzeto s <https://www.naturala.hr/urbani-vrtovi-korisni-za-zdravlje-korisni-za-okolis/>).

5. GDJE SMO I KAMO IDEMO!?

The Life and Legacy of Rachel Carson - <https://www.rachelcarson.org/silent-spring>

"The limits to growth"

- Published in collaboration between the Club of Rome and the Massachusetts Institute of Technology (MIT) –Donella Meadows– in 1972
- Probably one of the most important documents of our times.
- Interlinks between economy and environment (human ecological footprint)
- Predicted our civilization would probably collapse before 2100

The message of this book is urgent and sobering: The earth's interlocking resources—the global system of nature in which we all live—probably cannot support present rates of economic and population growth much beyond the year 2100. If that long, even with advanced technology.

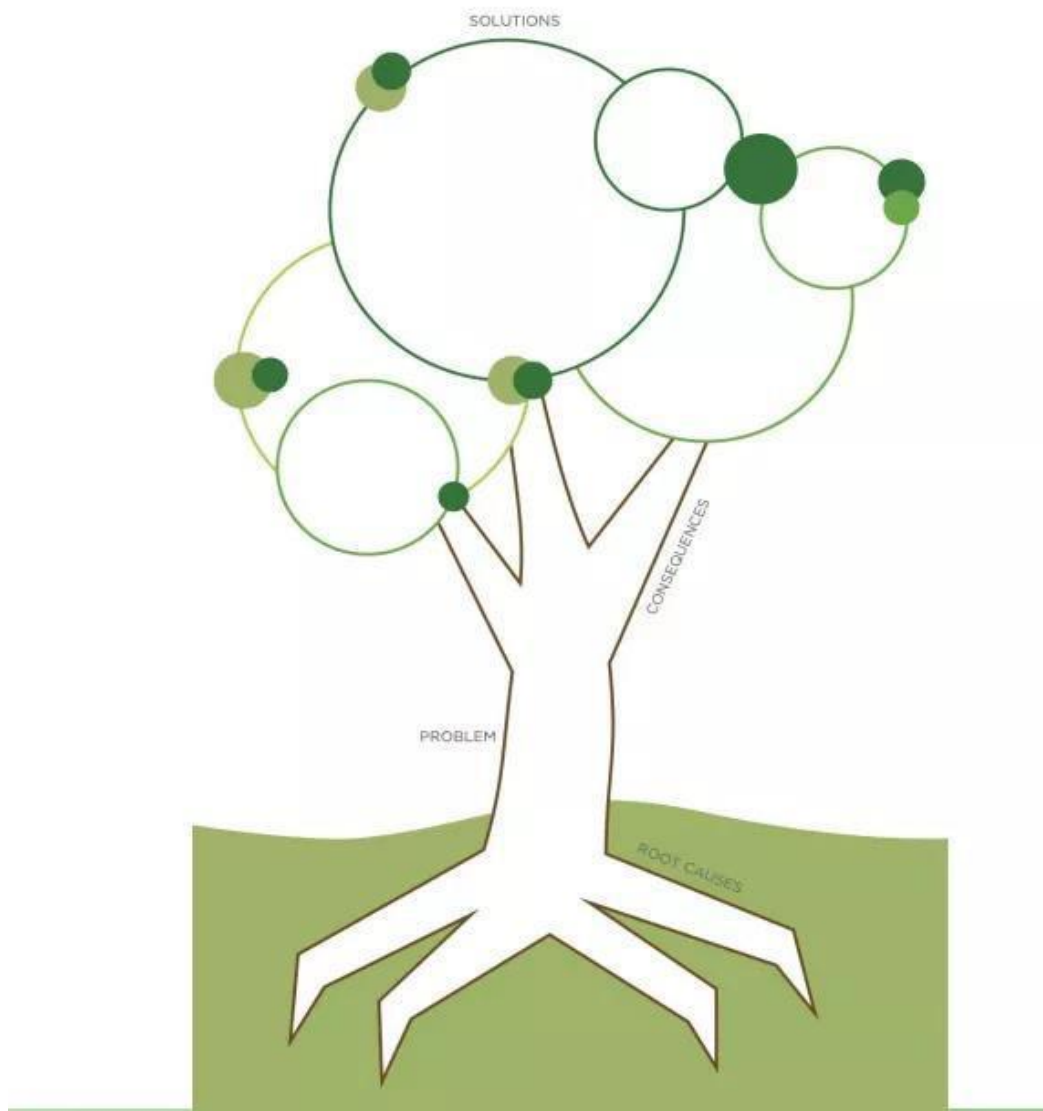
<https://donellameadows.org/>

The Club of Rome je platforma različitih misaonih vođa koji identificiraju holistička rješenja za složena globalna pitanja i promiču političke inicijative i djelovanje kako bi čovječanstvu omogućili izlazak iz višestrukih planetarnih hitnih situacija. <https://www.clubofrome.org/>

6. SISTEMSKO RAZMIŠLJANJE

Stablo problema - pomaže pri razumijevanju problema koji se namjerava riješiti analizirajući njegove uzroke i posljedice.

Prijedlog aktivnosti: Na velikom papiru nacrtati stablo s korijenom i granama. Ključni problem vezan uz klimatske promjene zapisati na deblu. Ispod korijenja upisati sve moguće uzroke toga problema kojih se možete sjetiti, a iznad grana sve posljedice koje taj problem izaziva. Aktivnost se može provoditi individualno ili u skupini.

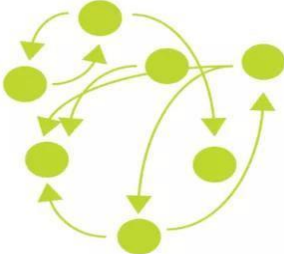
Problemi su međusobno povezani i međuzavisni. Za rješavanje složenih problema koristi se metoda sistemskog razmišljanja. Riječ je o sposobnosti rješavanja problema unutar složenog sustava koja se temelji na multidisciplinarnom proučavanju sustava.

Glavna karakteristika sistemskog razmišljanja je da, za razliku od tradicionalne znanstvene metode, ona ne pokušava izolirati svaku varijablu u situaciji i zasebno je proučavati. Umjesto toga, on razumije da svaki dio skupa utječe na druge, pa ih pokušava razumjeti kao cjelinu (preuzeto s <https://hr.thpanorama.com/articles/psicologa/pensamiento-sistmico-caractersticas-principios-aplicaciones-y-ejemplos.html>).

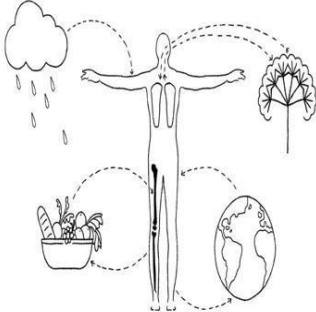
Traditional thinking

Systems thinking

KINDLING.xyz

Becoming a
system
thinker*

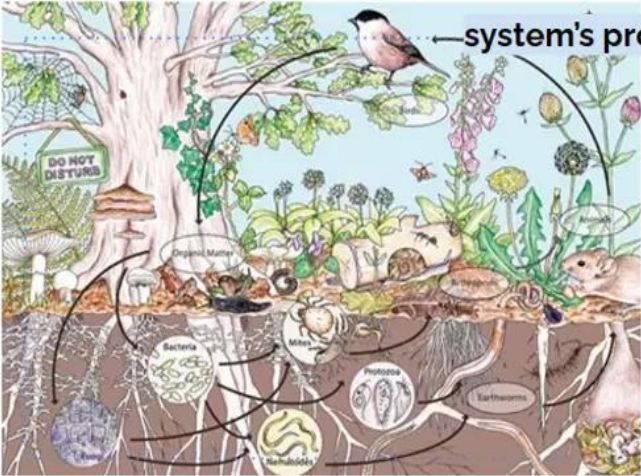
See the reality as a
network of relationships

europass
Teacher
Academy

Systems thinking: a cautionary tale (cats in Borneo)

<https://www.youtube.com/watch?v=17BP9n6g1F0&t=1s>

Systems Thinking

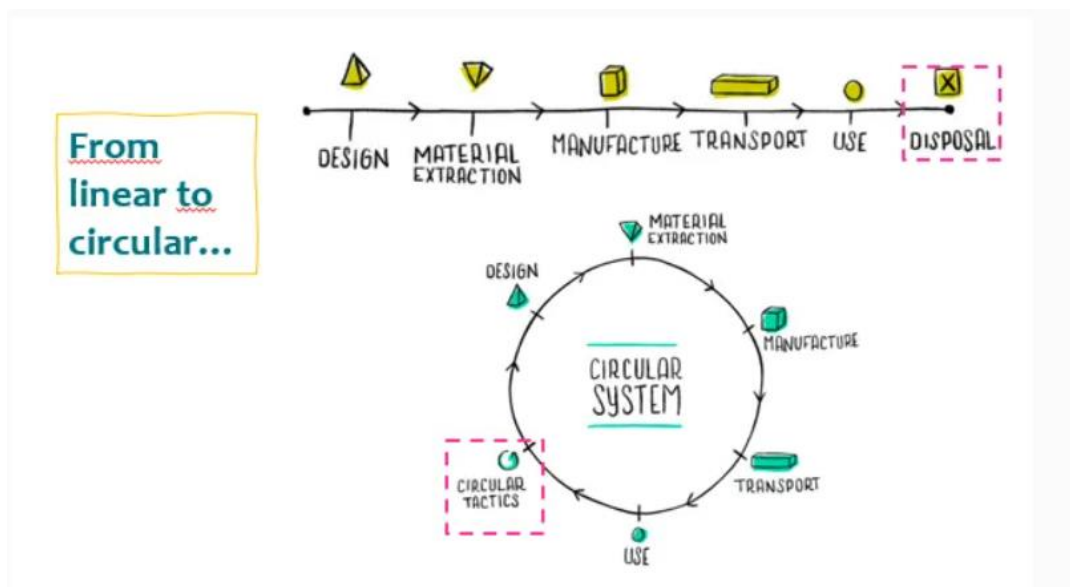
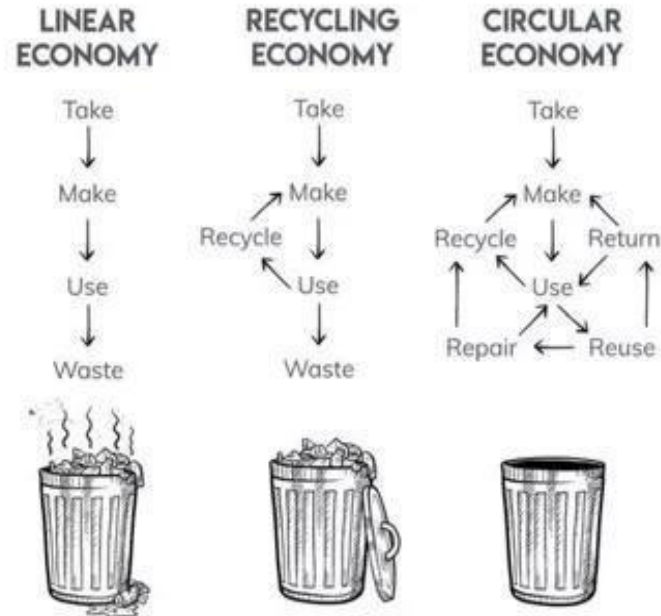

system's properties

- Resilience** - diversity - complexity
- Self-organization** - emergence
- Hierarchy** - order - nested systems

A system is more than the sum of its parts.

A property of the system belongs to the set and no to the nodes by itself.

Interaktivni obrazovni alat za nastavnike i učenike srednjih škola za integraciju kružnog razmišljanja u učionici. Sadrži velik broj aktivnosti i priručnike s detaljno razrađenim radionicama na engleskom jeziku. <https://circularclassroom.com/>

<https://www.ellenmacarthurfoundation.org/resources/education-and-learning/overview>

Prijedlog aktivnosti: Odabrati pojam i ispisati/razgranati što više asocijacija na taj pojam.

Npr. ključan pojam kava. Nakon asocijacija slijedi prepoznavanje problema koji su u vezi s ekologijom i održivim razvojem. Na koji način se proizvodi kava, kakva su postrojenja, koliko energije troše, koliko zagađuju okolinu, na koji način zagađuju okolinu, rade li radnici u zdravstveno ispravnim uvjetima, na koji način se kava distribuira, prijevoz, zagađenje itd.

7. ODRŽIVI RAZVOJ

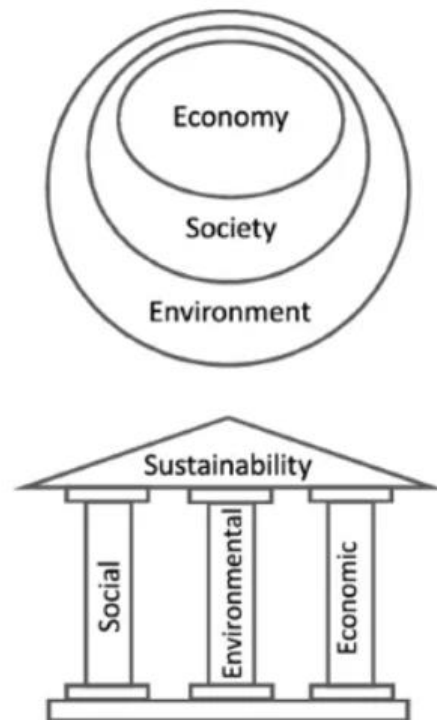
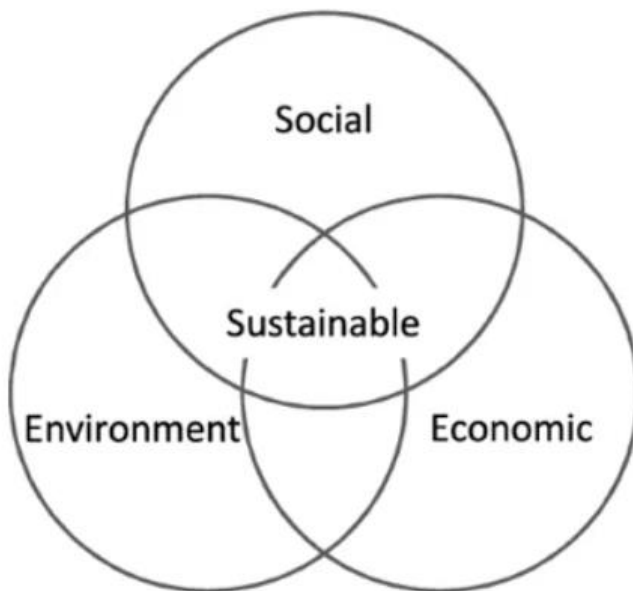
Održivi razvoj prvi je put definiran u Brundtlandovu izvješću Svjetske komisije za okoliš i razvoj 1987. godine. „Naša zajednička budućnost” kao „razvoj koji zadovoljava potrebe današnjice bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje vlastite potrebe” (preuzeto s <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/glossary/sustainable-development.html>).

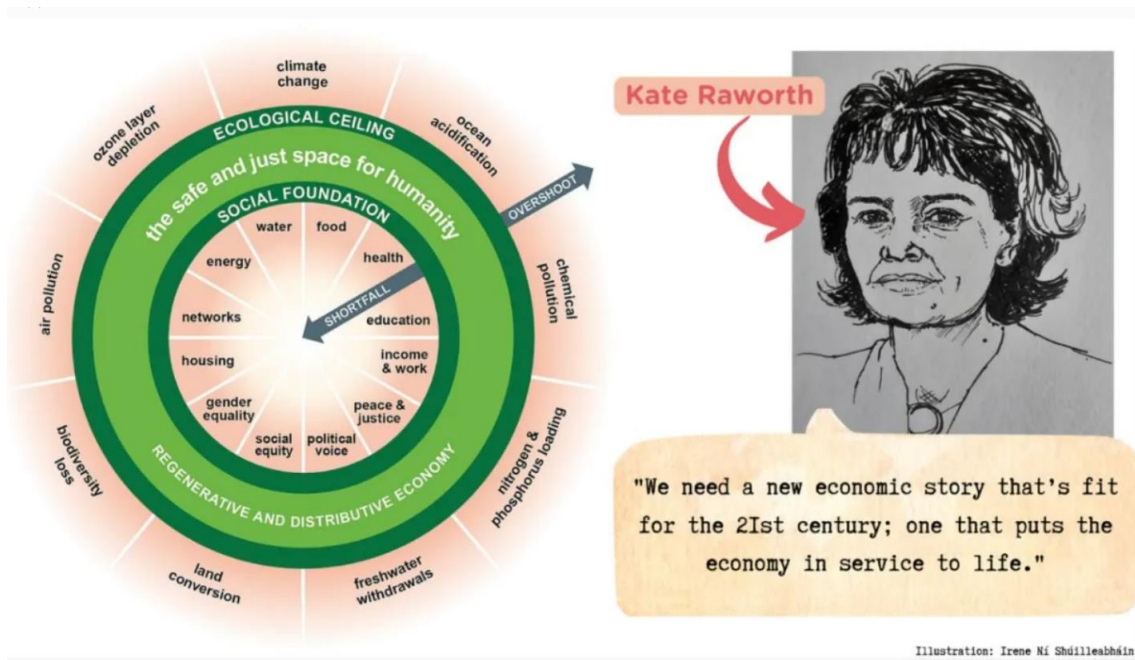

what is **sustainability** about?

Sustainability is about meeting the needs of current generations without negatively affecting the ability of future generations to meet their own needs.

<https://www.kateraworth.com/>

8. CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA

Sedamnaest globalnih ciljeva za održivi razvoj, poznati i kao Globalni ciljevi, novi su, univerzalni ciljevi i pokazatelji za koje se očekuje da će ih članice Ujedinjenih naroda koristiti u kreiranju svojih programa i politika u sljedećih petnaest godina. U kolovozu 2015. godine, 193 zemlje su se usuglasile oko sljedećih sedamnaest ciljeva i njihovih 169 pridruženih ciljeva, a trajat će do 2030. godine.

<https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/>

Pitanja za razmišljanje:

- Možemo li postići te ciljeve do 2030. godine?
- Ako je nemoguće ili postoji mala vjerojatnost, vrijedi li uopće pokušavati?
- Mislite li da rješavaju najveće probleme na svijetu? Nedostaje li nešto?
- Ako nastavimo s postojećim ekonomskim sustavima, mogu li se postići ciljevi održivog razvoja ili su oni osuđeni na propast? Zašto?

Prijedlog aktivnosti: Spider net

Globalni ciljevi imaju veći broj podciljeva. Zadatak je dokazati kako su oni međusobno povezani. Učenici se podijele u skupine. Svaka skupina dobije ispisane ciljeve i podciljeve. Podciljevi su pomiješani i potrebno ih je pridružiti odgovarajućim globalnim ciljevima.

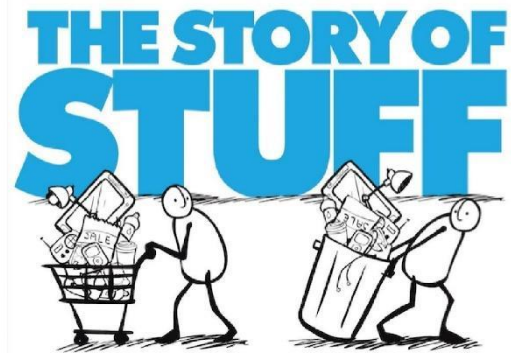
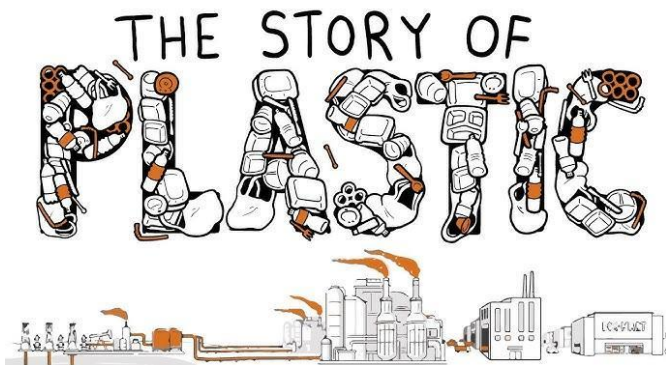
Učenici se na ovaj način upoznaju s ciljevima i podciljevima, promišljaju i povezuju. Argumentiraju svoje odabire i predstavljaju svoja rješenja ostalim skupinama.

Izvor: osobna arhiva

THE 17 GOALS <https://sdgs.un.org/goals>

Na internet stranici <https://worldslargestlesson.globalgoals.org/> nalaze se aktivnosti i edukacijski materijali o održivim ciljevima. Kreatori promiču važnost implementacije tematike u nastavni proces. Materijali su na engleskom jeziku. Na stranici se nalazi desetak kratkih animiranih filmova i dokumentaraca.

<https://www.storyofstuff.org/>

<https://www.storyofstuff.org/movies/the-story-of-plastic-documentary-film/>

The Story of Stuff, njihov prvi film od kojeg je sve započelo. Priča o brzo rastućoj potrošačkoj kulturi. Napravili su desetak kratkih animiranih filmova i dokumentaraca o temama koje se tiču održivog razvoja i održivije budućnosti.

MAKING CHANGE TOGETHER

WE MAKE MOVIES THAT MAKE A DIFFERENCE

Our first movie, The Story of Stuff, started it all, launching an honest conversation about our consumption-crazed culture. Since then, we've produced dozens more animated shorts and documentaries that chart a path to a more just and sustainable future.

WATCH NOW →

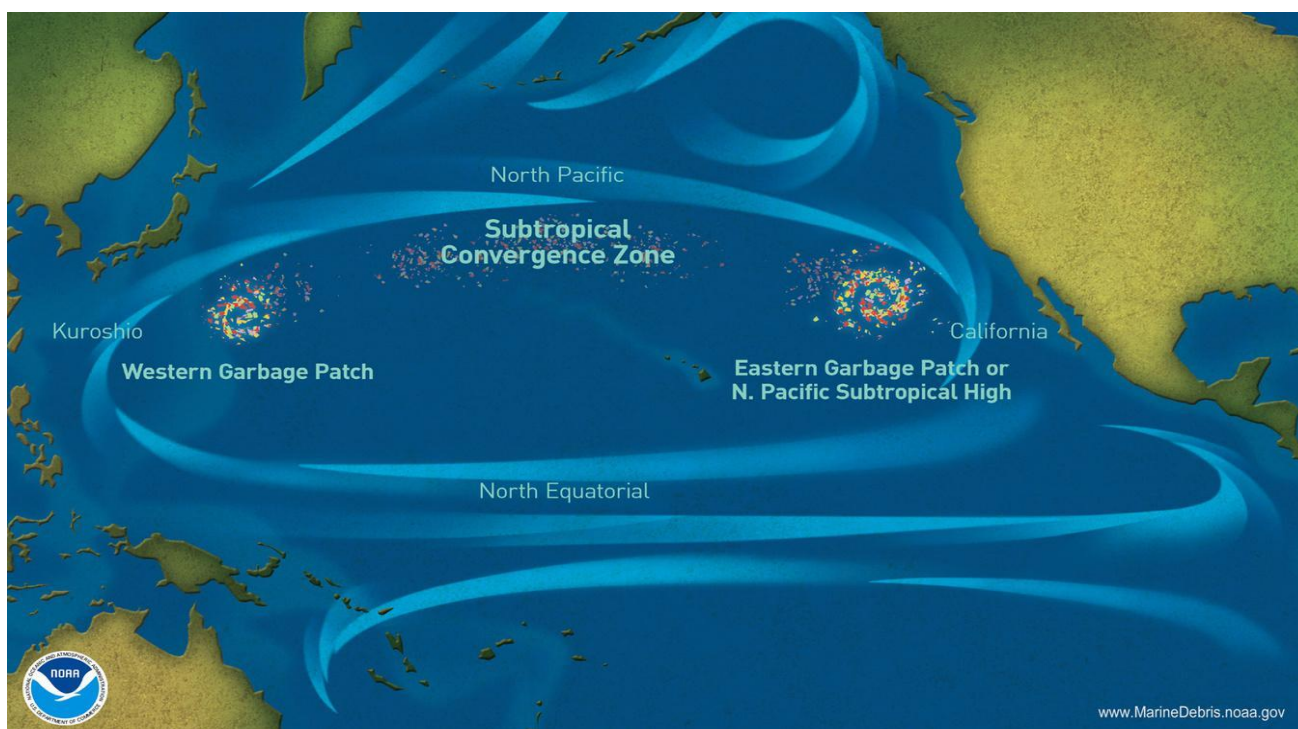
9. ONEČIŠĆENJE PLASTIKOM

Uredba Komisije (EU) 2023/2055 - Ograničenje mikroplastike koja se namjerno dodaje proizvodima

https://single-market-economy.ec.europa.eu/commission-regulation-eu-20232055-restriction-microplastics-intentionally-added-products_en

Količina otpada koji suvremeni ljudi stvaraju, toliko je velika da ju je teško predočiti. Kako većina tog smeća završi u morima i oceanima, stvorili su se **veliki otoci otpada**, uglavnom plastičnog. Najveći među tim otocima nazvan je **Veliki pacifički otok smeća**. Nalazi se između Havaja i Kalifornije, oko 2.000 kilometara zapadno od Kalifornije.

Uz Veliki pacifički otok smeća, koji se još naziva i Istočni otok smeća, drugi po veličini je nešto manji **Zapadni pacifički otok smeća**, koji je bliže Japanu. Uz njih još su tri slična otoka smeća, a neki znanstvenici im pribrajaju i šesti, koji se nalazi unutar Arktičkog kruga u Barentsovom moru (preuzeto s <https://odgovorno.hr/plastika-plastika-cak-pet-ogromnih-otoka-smeca-pliva-oceanima-gusi-li-se-svijet-u-otpadu/>).

Izvor: <https://marinedebris.noaa.gov/>

Američka **oceanografkinja Sylvia Earle** – što prekomjerni izlov i onečišćenje predstavljaju za svjetske oceane? <https://oceanfdn.org/hr/staff/sylvia-earle-ph-d/>

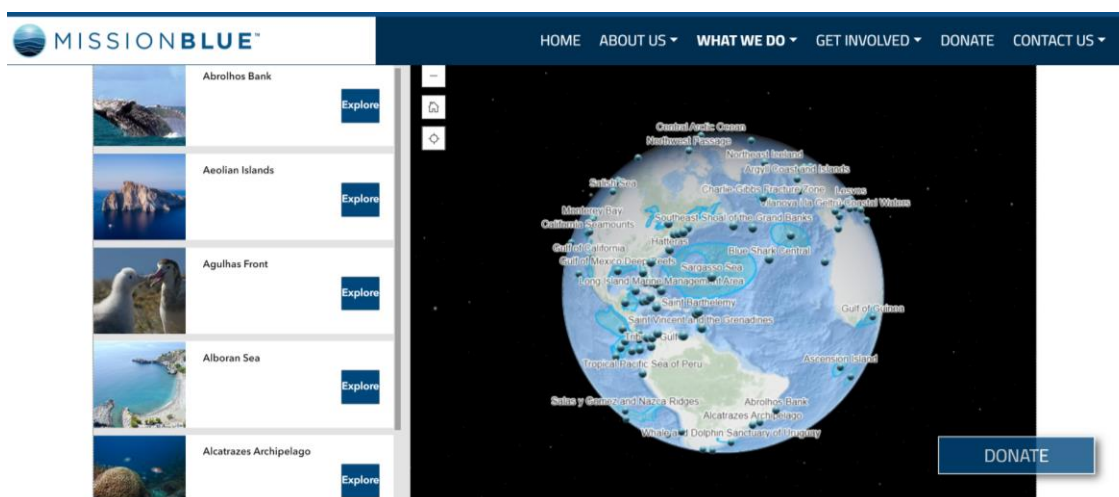
Mission Blue, dokumentarni film iz 2014. godine, prati dr. Sylviju Earle u njezinoj potrazi za očuvanjem oceana od prijetnji kao što su zagađenje, prekomjerni ribolov i klimatske promjene.

Link na trailer <https://www.youtube.com/watch?v=B1wp2MQCsfQ>

Točke nade posebna su mjesta koja su znanstveno identificirana kao kritična za zdravlje oceana. Oceanografkinja i istraživačica Sylvia Earle rekla je: "Zdravlje oceana znači zdravlje za nas."

Hope spots – kritična mjesta za zdravlje oceana <https://missionblue.org/hope-spots/>

Izvor: <https://missionblue.org/hope-spots/>

10. GREENWASHING

Prema Uredbi o taksonomiji (EU) 2020/85, *greenwashing* se definira kao praksa stjecanja nepravedne konkurentske prednosti oglašavanjem financijskog proizvoda kao "ekološki prihvatljivog" iako nije u skladu s osnovnim ekološkim standardima.

Iako većina velikih brendova ima barem jednu ekološki osviještenu liniju, radi se o tvrtkama koje apsolutno nisu ekološki osviještene. Toliko je česta ta pojava dvoličnosti kod ovakvih brendova da je i taj fenomen dobio svoje ime – *greenwashing*.

Bilo da je riječ o odjeći ili o kozmetici, ili zaista o bilo čemu što kupujete – zapitajte se dvaput, je li to zaista ekološki prihvatljivo? Ima li smisla kupiti to ili ne? Nemojte zaboraviti, 'eko' stvari su uvijek skuplje od običnih, no ako dobijete staru stvar po novoj cijeni, ima li smisla platiti više samo zbog natpisa? (preuzeto s <https://www.srednja.hr/svastara/zasto-fast-fashion-najgora-stvar-ikad/>)

The Truth Behind Coca-Cola's Advertising

<https://www.storyofstuff.org/movies/exposed-the-truth-behind-coca-colas-advertising/>

GREENWASHING

Have you heard about it?

- Cambridge Dictionary says greenwashing is designed **“to make people believe that your company is doing more to protect the **environment** than it really is.”**

Izvor: osobna arhiva

Web stranica: <https://www.clientearth.org/projects/the-greenwashing-files/>

Earth Overshoot Day inicijativa je *Global Footprint Networka*, međunarodne istraživačke organizacije koja mijenja način na koji svijet mjeri i upravlja svojim biološkim resursima. Svake godine *Earth Overshoot Day* obilježava dan na koji ljudska potrošnja resursa tijekom godine premašuje Zemljin kapacitet da regenerira te resurse u toj godini.

Na ovoj platformi <https://movethedate.overshootday.org/264152-greencajg> možete pronaći dokazane i učinkovite pristupe za život u ravnoteži s našim planetom.

„Fairtrade foundation“

Na internet stranici <https://schools.fairtrade.org.uk/teaching-resources/films/#page-1> nalaze se filmovi i ostali nastavni resursi koji će potaknuti učenike da razmišljaju o široj slici kada se spominje neki globalni problem. Dostupni su materijali za djecu vrtićke dobi pa sve do srednjoškolaca. Bilo da se radi o istraživanju farmi kakaovca u zapadnoj Africi ili plantažama banana u Kolumbiji, ove priče iz stvarnog svijeta nadahnut će i angažirati učenike da poduzmu akciju za pravedniji svijet.

11. FAST FASHION

Brza moda (*fast fashion*) definira se kao masovna proizvodnja jeftine odjeće koja donosi brzu zaradu. Nekada se odjeća nije kupovala u tolikim količinama. Danas proizvođači donose na tržište nove kolekcije svaka dva do tri tjedna. Pojavljuju se novi brandovi jeftine odjeće slabije kvalitete i stvara se začarani krug. Kupuje se jeftina odjeća jer je cjenovno prihvatljiva, ali se brzo uništi i postoji potreba za novim komadima.

Razni video zapisi objašnjavaju utjecaj brze mode na današnje društvo, gledajući ih, učenici mogu osvijestiti kakvu odjeću nose i što to znači za naš planet. Na tržištu se pojavljuje prevelika količina jeftine odjeće čija je pohrana vrlo štetna za okoliš.

If you think fast fashion is bad, check out SHEIN

<https://www.youtube.com/watch?v=U4km0Cslcpg>

Reciklaža odjeće koja se masovno reklamira posljednjih godina nije uvijek tako *eco-friendly* kao što se predstavlja. Tvrtke brze mode H&M i Zara objavile su eko-kolekcije za koje tvrde da smanjuju utjecaj na okoliš. No, je li sve to *GREENWASHING*?

H&M and Zara: Can fast fashion be eco-friendly?

https://www.youtube.com/watch?v=00NIQgQE_d4

Koliko uopće razmišljamo o tome odakle dolazi odjeća koju kupujemo ili koliko su plaćeni radnici koji rade u proizvodnji iste? Imaju li ti radnici, ako ih se uopće tako može nazvati, svoja prava? Tko sve zarađuje od brze mode i koliko? Što je s količinom robe koja se ne kupi? Gdje to završi? Cilj je osvijestiti učenike da što više razmišljaju o tim stvarima prilikom kupovanja svoje odjeće kako bi se smanjila nepotrebna kupovina. Potrebno je smanjiti potražnju za odjećom i smanjiti kupovanje. Sve dok postoji velika zarada, tvornice koje proizvode odjeću brze mode neće stati s radom. U tome može pomoći samo edukacija i utjecaj na pojedinca.

Who is behind your clothes?

- 2013 Dhaka factory collapse (Rana Plaza building)
- On average, sweatshop workers are paid 3 US cents per hour (plus delayed salaries and no overtime)
- Can we call them "workers" if they do not have rights?
- "Who made my clothes?" movement following the disaster – sustainable fashion?

Što možemo kao pojedinci napraviti? Svakako kupovati manje odjeće, prestati pratiti marketinške oglase i stranice na društvenim mrežama, zahtijevati od tvrtki da naprave registre nabave, manje prati odjeću, a više zračiti, istražiti prije samog kupovanja, istražiti o dječjem radu (<https://www.fairwear.org/>), čitati etikete na odjeći (odakle potječe odjeća i od kojeg je materijala), kupovati lokalno, reciklirati što je više moguće, kupovati u *second-hand* dućanima ili zamijeniti/pokloniti odjeću.

Web stranice s eko odjećom:

<https://ecocult.com/>

<https://www.eco-stylist.com/>

KAPSULA ORMAR je kolekcija odjeće sastavljena od promišljeno odabranih, lako zamjenjivih predmeta, dizajniranih za povećanje broja odjevnih kombinacija koje možete kreirati. To je jedan od izvrsnih načina kako smanjiti utjecaj *fast fashiona*. U principu je riječ o modernom načinu organiziranja sadržaja vaše garderobe. Tajna leži u kreiranju odjevnih kapsula koje uključuju od 6 do 12 stvari, pritom ne računajući obuću i modne dodatke. Važno je naglasiti da se svi ti komadi mogu međusobno kombinirati te se tako jednostavno postiže 10 do 15 setova odjeće.

CAPSULE WARDROBE – foolproof basics that don't go out of fashion include following

- ❖ Plain cotton T-shirt
- ❖ White shirt
- ❖ Smart Trousers
- ❖ Jeans
- ❖ Comfy sweatshirt
- ❖ Vest top
- ❖ Well – fitting skirt
- ❖ Black shift dress
- ❖ Trainers
- ❖ Black ankle boots
- ❖ Bullet pumps
- ❖ Trench Coat

Savjeti za kreiranje kapsularnog ormara

- Izbjegavajte žarke boje i intenzivne uzorke jer ih je teško kombinirati. Boje prilagodite prema podtonovima odjeće tako da se uvijek sve može nositi zajedno.
- Kapsule prilagodite stilu života pa ih podijelite prema godišnjim dobima ili pak životnim obavezama (posao, sport, svečani komadi).
- Nabavite kvalitetne komade odjeće koji s vremenom neće izgubiti na ljepoti i funkcionalnosti.
- Prvo nabavite bazične vječne komade (hlače, majice, jakne), a ostatak možete nadopunjavati trendi odjećom kako biste ipak zadržali moderan pristup u svom odijevanju.
- Manje je više – apsolutni je zakon ovog principa odijevanja (preuzeto s <https://pointshoppingcenter.hr/sto-je-to-kapsula-ormar/>).

12. EKOLOŠKI OTISAK (ENG. ECOLOGICAL FOOTPRINT)

Riječ je o ljudskom utjecaju na prirodne resurse. To je način da se izmjeri koliki pritisak ljudi stvaraju na ekosistem planeta Zemlje, tj. omogućava nam da usporedimo svoje potrebe s dostupnim resursima na Zemlji. Ekološki otisak predstavlja površinu plodnog zemljišta i mora koji je potreban da bi se zadovoljio način života i navike koje ima svaki pojedinac. Koristeći Ekološki otisak, u mogućnosti smo procijeniti koliko nam planeta Zemlje treba biti na raspolaganju, ako bi se svi ponašali na isti takav način.

Istraživanja govore da današnja populacija prosječno troši resurse 1,6 planeta Zemlja, odnosno da trošimo više prirodnih resursa nego ih planet Zemlja može obnoviti. Mjerna jedinica ekološkog otiska je hektar (ha), a uspoređuje se s kapacitetom okoliša za resurse.

Ekološki otisak u odabranim državama svijeta:

DRŽAVA	EKOLOŠKI OTISAK (ha/stan.)	KAPACITET OKOLIŠA (ha/stan.)
Australija	6,6	12,3
SAD	8,1	3,6
Ujedinjeno Kraljevstvo	4,4	1,1
Japan	4,5	0,6
Kina	3,6	1,0
DR Kongo	1,1	9,2
Hrvatska	3,9	3,2

Izvor: <https://edutorij-admin-api.carnet.hr/storage/extracted/2251528/oneciscenje-okolisa.html>

Web stranice o ekološkom otisku:

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/organisation-and-rules/environmental-footprint-sustainability>

<https://krenizdravo.dnevnik.hr/korisno/zastita-okolisa/ekoloski-otisak-kako-izracunati-vlastiti-utjecaj-na-zemlju-i-kako-ga-smanjiti>

Web stranice na kojima se može izračunati ekološki otisak:

<https://www.footprintcalculator.org/home/en>

<https://footprint.wwf.org.uk/questionnaire>

<https://www.activity4sustainability.org/nacionalni-konvent-o-eu/>